

511/611

200802031-49
200703111-95
200901062-81
200901062-113**NATURVERNFORBUNDET I RISSA**

Adr. : 7100 Rissa Tlf. : 73851430 Fax : 73851180

Vår ref. : R.10.1mø

Deres ref. :

Dato : 06.10.09

**NORGES VASSDRAGS – OG ENERGIDIREKTORAT
POSTBOKS 5091, MAJORSTUA
0301 OSLO****Merknader til vindkraft – og kraftnettutbygging i Nord - og Sør-Trøndelag generelt og spesielt for 420 kV kraftledning fra Roan til Storheia, tilleggssøknad og tilleggsutredninger for nettilknytning for Roan og Storheia vindkraftverk, tilleggsutredninger for Roan og Storheia vindkraftverk og endring av Sørmarkfjellet vindkraftverk.**

Det vises til informasjon om søknad, konsekvensutredning og meldinger for disse prosjektene. Merknadene gjøres gjeldende sammen med tidligere brev fra Nyf i Rissa til NVE (17.09.06, 30.01.08 to stk, 16.02.08, 27.06.08 to stk, 02.04.09, 26.07.09, 08.08.09, 02.09.09) for gitte og framtidige reguleringsplaner, konsekvensutredninger og konsesjonsøknader.

Bakgrunnen for planene om økt satsing på vindkraft skal bl.a. være et stort kraftbehov i regionen og et ønske om mer satsing på fornybar miljøvennlig energi. Det virker likevel tvilsomt å beslaglegge opp til 1 million da av fjellnaturen til en rekke vindindustrialegg og så kalle dette miljøvennlig. Inngrepene i naturen vil bli enorme og irreversible.

1. AREALER

Naturvernforbundet har sendt brev til fylkeskommunen og bedt om en vurdering av Storheia som kystnasjonalpark. Dåpma er foreslått som nasjonalpark, men dette området mangler nærhet til sjø og kystkultur. Kyst – og sjøområder er foreløpig dårlig representert i det vernede arealet. Det vil være et hovedmål å sikre et representativt utvalg av Norges naturtyper og landskap for kommende generasjoner. Vernet skal være med å sikre områder av spesiell verdi for planter og dyr. Storheia er unik i og med at det her er et ubruttlandskap fra fjord til fjell. Det finnes flere vernede lokaliteter i dette området fra før. Det er et regionalt viktig rekreasjonsområde for kommunene Ørland, Bjugn, Åfjord og Rissa. Slike områder finnes det ikke mange av. Vindturbiner, veger og kraftgater hører ikke hjemme i et slikt område. Sør-Trøndelag fylkesting har vedtatt å starte planlegginga med slike kystnasjonalparker.

Hildremsvatnet naturreservat får en alt for liten buffersone til utbyggingsområdet. En rekke vindturbiner er planlagt i kant mot reservatet i øst. Fredningsbestemmelsene kan ikke gjennomføres uten at grensene her utvides. Området har internasjonal verneverdi. Det er utilstrekkelig kartlegging av de ornitologiske verdier. Men hubro skal være lokalisert jevnlig. Formålet med fredningen kan ikke oppfylles hvis vindkraftverket realiseres. Det er bestemmelser i fredningsforskriften som forbyr tiltak som endrer naturmiljøet, bl.a. gjelder det framføring av luftledninger, jordkabler, veger, drenering, oppfylling og planering. Listen er ikke uttømmende, og derfor må det regnes som logisk at de planlagte tiltak ved reservatet

vil virke forstyrrende. Vernede områder vil bli forurenset av visuell karakter og støyforurensning. Dette vil stride mot verneforskriften.

Tap av INON-område vil bli opp til 10 km² pga høyspentlinjen, og når det gjelder synlighetsverdier, vil det over store strekninger bli over 20 km synlig kraftledning. Det vil bli synlig kraftledning fra fjellområdene i flere nabokommuner, og sammen med vindkraftanleggene vil det i sum bli lite influensfrie områder igjen i denne del av Fosen.

2. ARTSMANGFOLD

Direktoratet for Naturforvaltning arbeider nå med en ny handlingsplan for hubroer. Det bør derfor forventes med å bygge ut potensielle tilholdsplasser/hekkeplasser for hubro.

I Bern – konvensjonen vurderes det nå om det skal vedtas å stenge vindkraftverket på Smøla fordi utbyggingen ikke har tatt hensyn til havørnbestanden og naturverdiene. Norge har skrevet under en avtale om å ta vare på viltfaunaen. Det er drept minst 25 ørner på Smøla og dette bør få konsekvenser både for vindkraftanlegget på Smøla og planlagte nye vindkraftanlegg, som legges til sårbare områder i uberørt natur.

Villaksen vil bli mer truet ved at vannkraften tenkes brukt som erstatning for vindkraft når det er stille. Denne bruken av vannkraften som balansekraft fører til mer ustabile forhold i elvene og vil forverre situasjonen for villaksen.

Det er observert hubro de siste fem år på Storheia, og det er i 2007 hørt ropende hubro i dette området. Hubro er en rødlisteart, og det er derfor viktig å bevare området inngrepsfritt. Potensielle tilholdsområder og hekkeplasser bør bevares for denne arten som vi har en nasjonal forpliktelse til å ivareta. Det er foretatt en befaring 1 – 2 døgn i juli 2009, men dette gir i liten grad tilstrekkelig kunnskap om feltet. Det er et krav til kunnskapsgrunnlaget i Naturmangfoldsloven, og det ser ikke ut til å være oppfylt. Det er nødvendig med nattobservasjoner og lengre perioder på våren mht hubro. Uansett trase for nett vil en traverslinjeføring føre til stor kollisjonsfare i dette området. Det er beskrevet kollisjonsfare for rovfugler bl.a. i området for nett – traseen, men det er ikke gått inn på kollisjonsfaren med møllevingene i selve utbyggingsområdet.

Det er observert flere rødlistearter av lav. Naturtypelokaliteten Garabrekklia har så verdifulle funn at den kunne utvides, og A-verdien må opprettholdes. Her er det viktig med opprettholdelse av bufferoner. Uansett hvordan nøkkelbiotopene sikres, er det viktig at man bevarer mest mulig natur omkring dem. Blir nøkkelbiotopene inneklemt øyer, vil artene fort forsvinne.

Kommunens rolle ved forvaltning av det biologiske mangfoldet er svært sentral, ettersom det er summen av plantene, dyra, og naturtypene lokalt som utgjør det biologiske mangfoldet nasjonalt og globalt. Det er en direkte sammenheng mellom hvordan arealene disponeres og eksistens av biologisk mangfold. Ødeleggelse av leveområder, gjennom inngrep, nedbygging, fjerning, oppsplitting, opphør og endring av driftsformer eller forurensning truer biologisk mangfold. Kommunen er forvaltningsmyndighet i lokal arealdisponering og har en nøkkelfunksjon for bevaring av biologisk mangfold. Dessverre ser det ut til at mange kommuner i forbindelse med vindkraftplanene ikke har innsett sitt ansvar for bevaring av dette mangfoldet. Vi håper sentrale myndigheter i denne sammenheng forstår og vektlegger vår felles forpliktelse overfor naturarven.

3. FORURENSNING

Grovlivatnet reservedrikkvannkilde kan bli forurenset ved at det bygges opp til 15 møller i nedslagsområdet som kan ha betydning for kvaliteten på vannet. Dette vil virke svært ugunstig.

Det er regnet med at det vil danne seg is på vingene 6 % av tiden på Storheia, og dette må betegnes som relativt mye. En kan også regne med vingekollaps og lignende hele året. Det må settes opp bom på vegen og varselskilt om fare for isavkast og vingedeler. Hele området vil forandre karakter fra å være et yndet regionalt friluftsområde til å bli et avsperrert risikoområde.

Vi vil her henviser til våre merknader i brev av 02.04.09 under punkt 4 om forurensning. Her har vi berørt en del av denne problemstillingen. Støynivået oppleves som plagsomt fra vindmøllene i en relativt lang avstand. SFT angir i sin støyrapport 94 : 21 at fremmed lyd er uønsket i naturområder i fjellet. Dette er i tidligere stilt område, det angår relativt mange, også barn og unge. Det er i åpent landskap, og det er i viktige friluftslivsområder. SFT anbefaler en strengere støygrense i slike områder, dvs. 10 dBA lavere.

En ny studie som er gjort av Statistisk Sentralbyrå og Universitetet i Oldenburg i Tyskland konkluderer nå med at en satsing på fornybar kraft ikke vil redusere utslippene av CO₂ i Europa, men vil i stedet føre til en lavere pris på CO₂-utslipp. Effekten vil oppstå fordi det vil bli en større tilbudsside ved salg av utslippskvoter, noe som fører til økt produksjon av svært forurensende kullkraft i Europa. Dette kommer i tillegg til de beregninger vi har informert om vedrørende livsløpsstudier og CO₂ utslipp fra vindmølleinstallasjon. Jfr tidligere skriv.

4. RESURSER

Reindriften sliter med følgene av klimaendringene. Innlandsbeitene blir mindre sikre pga at tine-frys-sykluser låser beitene. Kystnære beiteområder er en sikkerhetsbuffer pga mer stabilt mild værtype og mindre snø. Dette betyr at reindriften er mer avhengig av disse kystnære beitene. For Roan og Storheia er det viktig å unngå nedbygging til vindkraft av denne grunn. Storheia er for øvrig det eneste området reinen trekker frivillig til uten driving. Det kan bety slutten på reindriften hvis dette nedbygges. Spesielt vil driftsgruppe sør være avhengig av Storheia av denne grunn. Det har tidligere vært tatt hensyn til reindriften ved hytteplaner og lignende. Enkelthytter i området har blitt nektet pga hensynet til reindriften. Da virker det kunstig at hundre vindturbiner med veger skal kunne tillates.

Utbyggingene av Roan og Storheia vindpark vil føre til store konsekvenser for reindrifta. Dette er viktige vinterbeiteområder. Reindriftsgruppe sør mener selv at de er helt avhengige av inngrepsfrie vinterbeiter på Storheia. Det har ingen hensikt å forklare at gruppe sør kommer heldig ut fordi flere vindkraftverk i Verran er tatt bort. slik fagutredning har gjort. Begge utbyggingsalternativene for Storheia er karakterisert å ha stor negativ og stor/middels konsekvens av Colman i 2008. Siste reindriftsrapport hevdes, fra reineierne selv, å være skrevet av noen som ikke er reindriftssakkyndig. Dette svekker konklusjonen i rapporten om at inngrepene ikke er til vesentlig skade for næringen. Det kan karakteriseres som saksbehandlingsfeil.

420 kV høyspentlinje vil virke svært forstyrrende på reinen, og den vil avskjerme større trekkveier til ytre deler av Fosen. Og det kan i kriseår med låsing av beitene lenger inn være livreddende med tilgang til sikrere og snøfattigere områder i ytre Fosen. Koronastøyen vil være medvirkende. Støyen kan fort bli opp til 50 dB i det ofte fuktige kystklimaet.

Hvis Roan vindkraftverk realiseres, vil driftsgruppe nord bli presset sørover, og dette kan føre til konkurranse og overbeiting av områdene. Vindkraftverk og høyspentledninger vil være en trussel der det drives reindrift. Og det er et mål at reindriften ikke skal bli skadelidende av storsamfunnets inngrep og krav til arealer. Det er ikke så mange områder med reindrift, og det bør derfor vises stor aktsomhet med slike tiltak her.

Reindriftsgruppe sør omfatter tre sidaer, dvs tre driftsenheter, og består av over 1000 dyr. Noe tilsvarende tall gjelder for reindriftsgruppe nord. Sørsamisk reindrift er spesiell sårbar. De omtales ofte som en minoritet i minoriteten. Reindriftsområdene er under stadig press fra storsamfunnet. Vassdragsreguleringer, hyttefelt, Forsvarets lavtflyging osv skaper problemer for reindriften. Vindkraft og nettutbyggingen kommer på toppen av dette. Summen av disse momentene i beitelandet vil føre til kortere beitetid, økt energiforbruk, mer stressede dyr, mindre beiteareal, større dyretap, lavere slaktevekter og dårligere kalveresultat. Det vil bli en sone på sidene av inngrepen som ikke benyttes eller som benyttes lite av reinen. Det blir mer uro og stress for reinen. Inngrepene beslaglegger både direkte og indirekte beiteland. Det blir større beitetrykk på resten av beitelandet, noe som igjen vil føre til mer parasitter og mindre føropptak. Gjennomsnittlig slaktevekt vil bli redusert. Inntjeningen reduseres og flokkstørrelsen må reduseres. Forskning har vist at det er en statistisk sammenheng mellom reintetthet og avstand til hytter, vindparker og kraftlinjer. Simler i kalvingstiden vil være mest vare og holder seg lengst borte. Det viser seg å være mindre reintetthet opp til 10 km fra kraftledninger. Ved en 420 kV – høyspentledning vil koronastøyen (ca 50 dB) føre til en ytterligere forverring. Store områder vil bli avstengt pga denne høyspentlinjen som er planlagt på langs av Fosenfjella..

5. SAMFUNN

Det bør satses mer på bioenergi som gir dobbel klimagevinst, først ved å erstatte fossile kilder og så pga økt karbonbinding ved skogplanting. Netto skogtilvekst i Norge fjerner årlig 27 tonn CO₂ eller ca 50 % av de norske menneskeskapt klimautslippene. Støtten til varmeproduksjon må økes, og egentlig bør dette innlemmes i grønne sertifikater pga frigjøring fra fossile energikilder. Vindkraftsatsing fører til langt færre arbeidsplasser. Vindkraft trenger tre ganger mer subsidier enn sammenlignbar kraftproduksjon pr kWh. ENØK fører til 2 kWh spart pr krone investert. . Vindkraft kommer dårligst ut mht energisikkerhet, reduserte energikostnader og stabilitet (IEA).

Zero har beregnet 3 arbeidsplasser pr MW i anleggsfasen og 0,04 i driftsfasen. Enova mener også at vindkraft har lav sysselsettingseffekt.. Kostnadene for investering er ca 10 – 15 mill pr MW. Beregninger fra Roy Juan Carlos universitetet i Spania viser at det tapes 4 arbeidsplasser pr MW pga dyr vindkraft og utflagging av bedrifter. Det tapes flere arbeidsplasser enn det skapes. For oss kan det være interessant å se på hvor mange arbeidsplasser som kan tapes pga svikt i grønn reiselivsnæring, reindrift mv.. ENØK i bygg kan skape 20 000 jobber fram til 2020 og gi en besparelse på 12 TWh, noe som monner i forhold til fornybardirektivet også.

Det henvises til meningsmålinger som sier for eksempel at to av tre som er spurt, kan tenke seg å ha vindkraftverk i sitt nærområde (SAE Vind) . Dette betviles sterkt og kan ikke tas til

inntekt for at folk flest ønsker vindkraftutbygging. Resultatet kan ofte dreies dit man vil ved slike undersøkelser ved spesiell spørsmålstilling og tolkning. Det er i dette tilfellet ikke tilgang til spørsmålene, det er ukjent hvor de spurte bor, hvilken gruppe de representerer. Dette er ikke kontrollerbart. I en spørreundersøkelse i Fosna-Folket var ca to tredjedeler mot utbygging av Storheia. Her var spørsmålet enkelt om en var for eller i mot.

Det er et krav i arealpolitikken at alle skal ha mulighet til å drive friluftsliv og at egnede områder avsettes til dette formålet. Rikspolitiske retningslinjer for barn og unges interesser i planleggingen krever på lik linje som et overordnet mål en ivaretagelse av kvaliteter knyttet til natur – og kulturmiljøer, kulturminner, landskapsverdier, nærmiljø og unngå uheldige og uopprettelige konsekvenser av tiltak

Influensområdet øker betraktelig ved å bygge ut dette vindkraftanlegget og vil virke forstyrrende langt innover i fjella og utover i havet. I rekreasjonsøyemed blir det en forverring for både lokalbefolkning og tilreisende. Det er ikke slik at dette har liten eller ingen konsekvens slik NVE skriver. For de fastboende og for hyttefolket vil det ha stor negativ virkning når horisonten nå blir preget av roterende vinger i stedet for uberørte fjellkjeder. I følge SFT må det settes strengere støygrense i et tidligere stilt område, bl.a. til hytter i området og mht rekreasjonsbruken for øvrig. Jfr våre merknader og krav til utbyggingsplanene.

Fem ordførere i Fosen lanserer i disse dager planene om en 400 km² stor nasjonalpark ved Dåpma. Planene berører ikke direkte områdene til de foreslåtte vindparkene etter som vi forstår, men det er ennå usikkert hvor grensene skal gå. Likevel er det verdt å presisere at vindparkplanene med nettløsninger indirekte vil få betydning for nasjonalparkens status. Vindpark og nett vil få et stort influensområde innover i nasjonalparken, noe som må betraktes som uheldig. Høyeste punkt ved Dåpma er 644 moh. Det vil være naturlig at dette får en begrensende effekt på de foreslåtte inngrepene i Fosennaturen og tillegges betydning også for Bessakerfjellet II.

I utredningene er det ikke tatt hensyn til folkehelseperspektivet. De ikke prissatte verdier av utbyggingsarealene er heller ikke vurdert. I seg selv er dette grunn til avvisning.

Fylkeskommunen har tendensiøst lagt opp til at regionen har et kraftunderskudd og at : "vindkraft er den eneste fornybare energikilden som kan gi et betydelig krafttilskudd." Og det er unnlatt i vesentlig grad å nevne potensialet innen enøk, oppgradering av kraftverk og overføringsnett og bedre styring med vannkraftmagasinene osv.. Grunnlagsmaterialet er feil.

Både i følge Plan – bygningsloven og Forurensningsloven heter det at det skal legges vekt på de forurensningsmessige ulemper ved tiltaket sammenholdt med de fordeler og ulemper som tiltaket for øvrig vil medføre. Når en vet at kraftkrisen er avblåst, slik også Statnett uttaler til media, og at det meste av kraften vil gå til eksport uten særlig virkning mht. reduksjon av de globale CO₂-utslipp, vil en være skeptisk til å påføre lokalsamfunn og natur den påkjenningen det er å avstå store uberørte naturområder ved kysten og i fjellet til vindkraftindustrien. Listen må legges høyere når det ikke er et presserende innenlandsk behov.

Mange opplever at naturkontakt gir ny energi og nytt mentalt overskudd. Samfunnet har kanskje ikke tatt disse verdiene helt på alvor. Nå når disse vindkraftutbyggingene og den planlagte høyspentlinjen kommer til å frarøve oss store inngrepsfrie naturområder, bl.a. de såkalte INON-områder, kan det være grunn til å se nærmere på hva det er ved naturopplevelsen som virker mentalt oppbyggende :

Stillhet er en sjelden opplevelse i hverdagen. Mange søker stillheten i naturen, men områder uten sivilisasjonsstøy blir stadig færre og mindre.

Opplevelse av frihet fra plikter, ansvar og tidspress ute i naturen gir oss et nytt perspektiv på hverdagens problemer.

Opplevelse av natur som et fast holdepunkt i tilværelsen er noe som gir trygghet. Fredet natur, som vi vet ikke blir endret, har stor verdi i denne sammenheng.

Eventyropplevelse og oppdagerglede følger oss hele livet i form av draging mot og en spenning forbundet med å utforske naturen.

Opplevelse av mestring ved å takle utfordringer i terrenget, nå høye topper, bruke kart og kompass, mestring av uværssituasjoner osv vil være en positiv opplevelse for mange som oppsøker naturen.

Kroppslig opplevelse. Det gir velvære å bruke kroppen gjennom terrenget, ta seg fram over avstander og hindringer og bli i bedre fysisk og mental form.

Estetiske opplevelser. Mange søker ut i naturen for å finne skjønnheten i fargene, formene og lyset. Alle naturtyper har sine juveler å fremby for dem som har et åpent sinn.

Opplevelse av naturens skiftninger gjennom alle årstider og gjennom hele døgnet gir et vell av variasjoner, selv innen det samme området.

Opplevelse av livets kretsløp. Store gamle trær i forfall og nye unge vekster gir oss et perspektiv i tilværelsen.

Opplevelse av andre livsformer. Nærhet til andre arter viser oss hvor mange ulike måter livet utfolder seg på. Den som virkelig dweler ved detaljene i naturen, trer inn i en ny verden der de underligste levemåter utfolder seg.

Forventningsgløden er en verdifull del av naturopplevelsen. Trekkfuglene som kommer eller blomsterplanter som spirer.

Høstingsopplevelsen. Det er jegere, fiskere, bærplukkere og soppstankere. Dette gir en unik nærhet til naturen og minner oss om våre forfedres kamp for tilværelsen.

Opplevelse av naturkreftene. Regnskyl, stormkast, snøstorm o.l. er fascinerende for mange å oppleve.

Historisk opplevelse. De som kan lese terrenget og geologien kan se hvordan landskapet ble formet av isen. De ser morener, grusavsetninger og gamle strandlinjer.

Villmarksopplevelse. Det er noe tidløst over det urørte fjell-landskapet, eller partier av fjellskog som ikke er innhentet av veiene, motorsagene, vindmøllene og høyspentlinjene. Akkurat som vi har en kulturarv, har vi også en naturarv som viser hvordan det opprinnelige Norge har sett ut.

Grunnen til at disse enkeltverdiene nevnes her, er for å sette ord og innhold på det vi mener med friluftsliv og rekreasjon. Det blir ofte nevnt som et standarduttrykk uten at vi egentlig tenker over det dypere innhold. Totalverdien av naturopplevelsen gir oss altså et mangfold av positive opplevelser. Disse fletter seg inn i hverandre til en helhet – en totalopplevelse – som virker mentalt oppbyggende. Vi fylles av glede, overskudd, livsvilje, inspirasjon og indre ro. Vår evne til omsorg, daglig innsats og oppbygging av positivt selvbilde, fremmes av den type overskudd som naturopplevelsen gir.

I økende grad er man også blitt klar over den daglige verdien som ligger i å vite at naturen finnes, og at visse arter ennå lever i vår natur. Internasjonalt snakker man om existence value eller eksistensverdi. I dette ligger det at vi vil føle et tap dersom vi visste at de siste villmarker var forsvunnet eller at så mye uberørt natur nedbygges på Fosen fordi en av forskjellige grunner skal produsere mer energi. Etter det som er nevnt her, vil det være vanskelig å karakterisere denne kraftproduksjonen som ren og grønn.

6. ENERGIPOLITIKK

I Norfolk i Storbritannia (Sheringham Shoal) utbygges det nå ved Statoil/Hydro et felt på 88 havvindmøller. Jordvarme har enormt potensiale i Norge. På Haraldrud i Oslo arbeides det med å ta ut nok energi fra et dyp på ca 5 km og slik skaffe nok til oppvarming av 2000 boliger.

Rapporter fra vindkraftanleggene på Smøla viser at det fram til mai 2007 hadde vært 8 lagerhavari på de 68 vindturbinene, bl.a. grunnet lynnedslag. Dette viser at satsing på en i utgangspunktet relativt dyr energiløsning risikerer ytterligere store påkostninger og vedlikeholdsinnsats. Den samfunnsnyttige effekt av relativt store overføringer fra det offentlige, settes i enda dårligere lys.

Fornybardirektivet fra EU betyr ikke at vi må bygge ut vindkraftanlegg i uberørt og verneverdig natur. Det vil i så fall stride mot annen lovgiving fra EU om vern av naturmangfoldet.

Ny dansk energilov krever at det gis erstatning til naboer som får redusert sine eiendomsverdier. Dette må gjennomføres i Norge også etter samme mal som i Danmark. Jfr også kravet om erstatning av de ikke – prissatte verdier.

For første halvår er det kun et kraftunderskudd på 1,2 TWh i Midt-Norge. Dette er langt mindre enn det som er grunnlaget for søknadene om vindkraftverk på Fosen. Tidligere prognoser for underskudd i Midt-Norge er 9 – 12 TWh.

NVE nevner at en i et tørrår må kunne forvente et importbehov på 20 TWh til Norge. Trenden i kraftsektoren er motsatt. Norge har en økende krafteksport, og det blir jevnt over produsert for mye kraft, i hvert fall til å dekke et innenlands behov. Dette henger bl.a. sammen med at klimaet er forandret. Det er varmere og våtere. I gjennomsnitt har Bjerkenessenteret regnet ut at dette tilsvarer en økning på 5 TWh pr år. Og Midt-Norge hadde

i 2008 bare et underskudd på 4,5 TWh mens det i forvaltningen opereres med 9 – 12 TWh i underskudd. Det er også oppgitt feil tall i overføringskapasiteten til regionen, bl.a. for Nea-Järpstrømmen. Dette betyr at tillatelsen i dette tilfellet er gitt på feil beslutningsgrunnlag.

NVE mener at det blir for dyrt og usikkert å gå nærmere inn på de ikke prissatte verdier ved en utbygging og mener at dette kan sløyfes. Men i våre merknader er dette et krav. Disse verdiene må tas med, og det må utbetales en erstatning for disse verdiene på linje med en naturressursskatt ved vannkraftutbygging. Dette er også et krav i forurensningsloven. Betydningen av utbyggingskonsekvensene og effekten av tiltaket må beregnes. I våre merknader er det stilt opp en rekke forurensningsmåter fra et vindkraftanlegg, og disse må vektlegges i en slik utregning.

NVE har ikke gått vesentlig inn på alternativer til økt kraftproduksjon og gitt vurderinger av økonomisk og miljømessig art. Dette må betraktes som en svakhet ved tillatelsen. Kost/nytteanalyser bør legges til grunn.

NVE mener at det blir for dyrt og usikkert å gå nærmere inn på de ikke prissatte verdier ved en utbygging og mener at dette kan sløyfes. Men i våre merknader er dette et krav. Disse verdiene må tas med, og det må utbetales en erstatning for disse verdiene på linje med en naturressursskatt ved vannkraftutbygging. Dette er også et krav i forurensningsloven. Betydningen av utbyggingskonsekvensene og effekten av tiltaket må beregnes. I våre merknader er det stilt opp en rekke forurensningsmåter fra et vindkraftanlegg, og disse må vektlegges i en slik utregning.

I Danmark er det nettopp utbetalt erstatning på kr 200 000 til en framtidig nabo til seks vindmøller på Jylland fordi møllene kaster skygge fem timer i året. Møllene skal plasseres mer enn 600 meter fra boligen og vil komme til å ødelegge utsynet fra huset. Erstatningen utgjør 17 % av eiendommens verdi. Forutsetning for erstatning er at eiendommens verdi forringes med mer enn 1 %. Dette er et eksempel på at vindkraftindustrien og forvaltningen tar problemet med de ikke prissatte verdier på alvor. Vi mener at dette også bør gjøres i Norge. Det er for øvrig helt i tråd med at forurenser skal betale. Det kan kalles naturressursskatt eller lignende, men det må være et krav i og med at verdiene i et uberørt landskap forringes eller i mange tilfeller fjernes. Det vil i alle tilfelle medføre en verdireduksjon på langt over 1 %.

Ulike metoder er tilgjengelig for å beregne verdiene av et ikke-markedsgode. For eksempel skal støy i nærrområder og rekreasjonsområder, som tidligere var stille områder, prissettes etter en slik indirekte metode for prisfastsettelse. Konsekvenser kan ha verdier langs flere dimensjoner som for eksempel identitets- og symbolverdier, landskapsverdier, naturverdier, friluftslivs- og rekreasjonsverdier. Lokale og regionale vurderinger av behovet for friluftslivsområder og større sammenhengende uberørte turområder for ferier og dagsturer må gjøres. NVE kan ikke sløyfe dette kravet med en begrunnelse av at det blir for dyrt og usikkert. Andre etater benytter regelmessig slike beregninger. Metodene er kjente, og det er et krav i forurensningsloven.

De prissatte konsekvensene (utgangspunkt for beregning av netto nytte) skal beregnes som nåverdier med en diskonteringshorisont på 25 år. For ikke – prissatte temaer (nærmiljø, friluftsliv, naturmiljø, kulturminner/kulturmiljø og landskapsbilde) er tidshorisonten ikke presisert, man angis både som nåtidig og framtidig, dvs. med formål å unngå uheldige inngrep

som forringer natur- kultur – og landskapsopplevelse mv. både for dagens brukere og framtidige generasjoner. Dette kan knyttes til et "føre-var-prinsipp".

7. FORHOLD TIL ANDRE LOVER OG RETNINGSLINJER

Naturmangfoldsloven ble vedtatt sommeren 2009, og her er det et krav om beskyttelse av prioriterte arter (f.eks hubro), og potensielle levesteder er beskrevet som like viktige å bevare. Utrydningstrua naturtyper skal på samme måte beskyttes. Det er krav til kunnskapsgrunnlaget ved alle vurderinger. Det er beskrevet krav til rettslige prinsipper for natur slik som at føre-var-prinsippet skal gjelde. Samlet belastning skal vektlegges. Bruken av naturen skal være bærekraftig. Kostnader skal bæres av tiltakshaver. De samiske interesser skal vektlegges, og naturgrunnlaget for samisk kultur skal bevares. Den foreslåtte utbyggingen strider mot en rekke punkter i Naturmangfoldsloven (levesteder arter, naturtyper, bærekraftig, føre-var-prinsippet, samlet belastning kostnader dvs erstatning også de ikke-prissatte verdier, samisk hensyn med mer)

Energiloven gjeldende fra 01.01.10 setter krav til at nettutbyggingen skal være samfunnsmessig rasjonelt, noe som ikke synes være oppfylt grunnet det som er nevnt under Naturmangfoldsloven og med tanke på at energiløsninger finnes alternativt som forklart under kapitlet energipolitikk. Det er heller ingen kraftkrise. I Energiloven er det videre et krav om avbøtende tiltak for nye ledninger og ved fornyelse av gamle (traseer, kabling, kamuflasje) Dette gjelder også for sentral - og regionalnettet. Radialnett belastes lokal netteier.

Forvaltningsloven. Flere av fagutredningene er medlemmer av vindkraftforeninga, og det fryktes derfor at utredningene er farget av dette. Samtidig er fylkeskommuner og kommuner eiere av kraftselskap og kan være inhabile i sine uttalelser da de har økonomiske interesser i saken. For kommuner, som mottar flere titalls millioner årlig fra egne kraftselskap, kan ikke regnes som uhildet i sine uttalelser om en fremtidig vindkraftutbygging for de samme kraftselskapene. Hvis kommunens uttalelse, dvs oftest basert på forslag fra administrasjonen, vektlegges, vil det bli feil i følge forvaltningsloven. Det offentlige er eiere også i Statnett og Statkraft, og på en måte vil det være det offentlige eller staten som sitter på begge ender av bordet nå avgjørende vedtak skal fattes.

Det er ikke holdt mer enn ett informasjonsmøte i Bjugn kommune selv om de eier ca 40 % av Storheia. Og dette møtet var på et sent stadium i prosjektet. Informasjonsplikten er ikke overholdt.

Fagutredning reindrift er etter det vi skjønner, ikke utarbeidet av en reindriftssakkyndig og vil lett gi et lite nyansert og riktig bilde av næringens utfordringer. Beslutningsgrunnlaget blir feil

Statens Strålevern.

Under et informasjonsmøte i Åfjord angående den nye planlagte 420 kV høyspentledningen ble møteleder fra NVE spurt om hun hadde motforestillinger til å bosette seg nær linjen. Svaret var at dette spørsmålet ikke var relevant, og at hun ikke ville svare nærmere på dette. Hva dette betyr, kan enhver tenke seg.

Spørsmålet var høyst relevant fordi ulike forskningsinstitusjoner viser svært så forskjellige resultater. Folkehelseinstituttet og NVE forholder seg til grensen på 0,4 mikrotesla som årsgjennomsnitt og beregner en sikkerhetsavstand på 80 – 100 meter. Om vinteren vil

strømstyrken imidlertid være høyere, og det lavfrekvente magnetiske feltet vil strekke seg lenger ut enn dette.

Statnett beregner feltbelastningen ut fra en gjennomsnittlig belastning på linjen med 350 MW. Dette gir ikke et rett bilde av situasjonen. For en radial linje Namsos-Roan-Storheia kan det mates inn 1200 MW, og for en sentrallinje til Trollheim kan det bli nærmere 2000 MW. Det er denne verdien det må tas høyde for. Og i tillegg har Statnett ikke beregnet at årsgjennomsnittet fort blir høyere ved at kraftutvekslingen, både innenlands og utenlands, er sterkt dynamisk i dag. En typisk gjennomsnittsverdi for strømstyrke kan bli 1100 Ampere og over 100 meters sikkerhetsavstand. Vi mener derfor at det er lagt feil referanse til grunn for beregning av feltstyrken. Sikkerhetsavstanden må derfor økes slik bl.a. Sverige har gjort.

Tyske byggbioologer anbefaler en grense på 0,02 mikrotesla og en sikker avstand på opp til flere hundre meter. Totalbelastningen på befolkningen i Norge antas å stamme 25 % fra høyspentnettet, 30 % fra lavspentnettet og 45 % fra kilder i boligen. Grensen for farlig radonstråling ble nettopp innskjerpet til det halve, slik kan det også gå med grensen for elektromagnetiske felt.

WHO innrømmer mulighetene for skadevirkninger og klassifiserer elektromagnetiske felt som "mulig kreftfremkallende" (IARC 1998). En norsk studie publisert i 2004 viste 60 % økning i risikoen for brystkreft blant kvinner eksponert for magnetfelt over 0,05 mikrotesla. En annen norsk studie i 2003 viste økt risiko for ondartet føflekksvulst. Dette er opplysninger fra Statens Strålevern. Fra flere kilder konkluderes det likevel med at en har utilstrekkelige data og at en ikke vet nok om langtidseffektene. Desto mer grunn til å være forsiktig.

Angst og usikkerhet vil være et tema. Overhyppighet av barneleukemi er velkjent, og enkelte barnehager har måttet legge ned sin virksomhet pga nærhet til høyspentledninger. Astma, allergi, sukkersyke, vinterdepressjoner, alzheimer, kromosomskader, abort osv er aktuelle sykdommer. En undersøkelse fra New Zealand viser 330 % overhyppighet av astma nær høyspentledninger (Beale 1997).

Internasjonalt anbefalte retningslinjer er forskriftsfestet også i Norge. Kravene fra Statens Strålevern er dessuten at *eksponeringen skal holdes så lav som praktisk mulig* basert på at man ennå ikke kjenner virkningene av langtidseffekter. Naturødeleggende og unødvendig vindkrafteksport fra Fosen må i denne sammenheng ses på som brudd på de kravene som Statens Strålevern setter. *Det er praktisk mulig å eksistere uten denne utbyggingen.*

Kraftunderskuddet i Midt-Norge har aldri vært så lavt som nå. For første halvår er beregnet kraftunderskudd på 1,2 TWh i følge opplysninger fra NVE. Kraftselskaper og de fleste politikere opererer med et årlig kraftunderskudd på 9 – 12 TWh. Prognosene for kraftsituasjonen er gode og bare klimaforandringene i seg selv fører til en årlig merproduksjon/sparing på 5 TWh. Og det fins smartere og mer miljøvennlige måter å produsere strøm på. Skal vi eksportere strøm til kontinentet bør produksjonen foregå i sørlige Nordsjøen nær markedet. Det internasjonale energibyrået (IEA) mener at 40 % av klimautslippene kan reduseres ved energioptimering. Nok en grunn til å tenke annerledes i vindkraftdebatten. Vi må heller spare norsk natur og verne om folkehelsen. Statnetts planer om store overføringslinjer til 30 – 40 milliarder må skrinlegges av samme grunn. I tillegg risikerer norske skattebetalere og strømkunder å måtte betale det meste av krafteksporten.

Det er forståelig at enkelte vegrer seg for å legge høyspentlinjen ved fjellformasjonen Austdalsgubben i Åfjord, slik som uttalt på informasjonsmøtet. Men det må også forventes at innbyggernes egen helse blir ivaretatt i denne sammenheng. Irriterende vedvarende støy fra høyspentledningene og vindmøllene vil forsterke denne belastningen og være utløsende for ytterligere helseplager. Kraftselskapene i Norge kan bli tvunget til å betale store erstatninger til nærliggende beboere pga reduserte eiendomsverdier grunnet støy og skyggekast, slik som det har blitt gjort i Danmark.

Hovedpoenget er likevel at det hersker usikkerhet på dette fagområdet. Ut fra et føre-var-prinsipp vil det være vanskelig å tolerere at befolkningen skal utsettes for de helseproblemer den storstilte vindkraftsatsingen og nettutbyggingen fører til.

Det foreligger ingen helsefaglig vurdering i forbindelse med kraftplanene, slik lovverket krever. Miljørettet helsevern og kommunehelseloven legger klare føringer, og en svikt her må karakteriseres som saksbehandlingsfeil med virkning fra prosjektenes startfase.

Retningslinje for behandling av støy i arealplanleggingen-T 1442

Denne retningslinjen skal legges til grunn i all arealplanlegging. Retningslinjene er utarbeidet i tråd med EU-regelverket. Vesentlige avvik kan gi grunnlag for innsigelse av bl.a. fylkesmannen. Stillehet er en verdifull miljøkvalitet og kommunene bør følge de anbefalinger som fins her. Formålet med retningslinjen er å forebygge støyplager og ivareta stille og lite støypåvirkede natur – og friluftsområder. Det skal gis klare anbefalinger for etablering av nye støykilder, slik at disse lokaliseres og utformes med tanke på å hindre nye støyplager.

Støyforurensningen fra 420 kV linjen vil i det ofte fuktige været i Fosen bli en stor støykilde med verdier på ca 50dB, dvs samme støy som ved normal tale på 1 meters avstand. Linjen vil skjære gjennom hele kommunen på langs og være til sjenanse for folk, dyr, fugler, og ikke minst for reindriften vil det bli en stor utfordring. I tillegg vil vindturbinene med overlappende effekt bli godt hørbare i terrenget og utover åpen sjø og vann. Vi kan ikke se at det er laget støysonekart for høyspentledningene noe som må betraktes som en saksbehandlingsfeil. Dette skal fremskaffes i en tidlig fase av tiltakshaver og slik at hensynet til medvirking fra allmennheten ivaretas. Anleggseier må legge fram støysonekart som viser beregnet støy ut fra dagens situasjon og aktivitetsnivå og en prognosesituasjon. For 420 kV linjen kan det bety at situasjonen for en sentrallinje må vises på støysonekart.

Støyen fra vindturbinene og kraftledningene vil påvirke alle vernede områder i utilbørlig grad og komme i konflikt med verneforskriftene. For flerkildestøy er det vanlig å skjerpe støygrensen med 3 dBA. Dette får konsekvenser for flere beboere. Kommunen skal unngå at nye støykilder lokaliseres slik at verdifulle stille områder forsvinner eller reduseres i omfang. Fravær av støy er en forutsetning for at friluft- og rekreasjonsområder og kulturmiljøer skal ha full verdi. Anbefalt støygrense i nærfriluftsområder og friluftsområder ved sjø og vassdrag er 35 – 40 dB. Støysonekart som viser dette må utformes. I stille upåvirkede naturområder, for eksempel i fjellet er all hørbar fremmed lyd uønsket. Vindkraftutbyggingen angår relativt mange, det angår barn og unge, det planlegges i stille områder og det planlegges i høyreliggende områder og ved åpen sjø/vann. Alt dette tilsier at støykravene må skjerpes i følge retningslinjene og at det må innsees at denne etableringen i uberørte naturområder er umulig.

Kommunen, NVE og andre forvaltningsmyndigheter bør vurdere ny støyende virksomhet opp mot karakteren og bruken av de foreslåtte vindkraftområdene og nettføringen. Store deler av Åfjord kommune m. fl. vil bli sterkt berørt av vindkraftutbyggingen. Relativt store områder og relativt mange mennesker vil bli berørt i utilbørlig grad. For Åfjord vil det knapt bli et område igjen uten en eller annen form for influens. Vi vil på det sterkeste frarå realisering av de storslåtte planene og vil be fylkesmannen om å vurdere innsigelse pga bl.a. det ovenstående, slik han har anledning til.

Generelt sett er støyplager og søvnproblemer de mest utbredte og veldokumenterte effektene av støy.. Støy kan utløse stressreaksjoner og påvirker adferd, trivsel og hvile. Refleksblink og skyggekast synes å kunne påvirke og forsterke støyplagene. Lavfrekvent støy (20 – 200 Hz) er spesiell for vindmøller kan være plagsom, men den viktigste støysjenansen fra møllene ligger i mellomfrekvensområdet 500 – 2000 Hz. .

En amerikansk forsker (Pierpont) har sett på hvilke plager dette kan gi over en femårsperiode i flere land. Det betegnes som vindmøllesyke og gir seg utslag i hjertesykdom, øresus, svimmelhet, migrene og søvnproblemer. Det synes å bero på at den lavfrekvente støyen gir forstyrrelser i det indre øret. Dansk energilovgivning har tatt dette på alvor og åpner for at naboer til vindmøllene kan få erstatninger.

Ved en eventuell utbygging av vindmøller må det kreves :

- Sterk reduksjon av antall og størrelse av møller
- Ingen plassering i uberørt inngrepsfrie natursoner slik som foreslått
- Estetisk god innpassing i landskapet
- Lokal kraftproduksjon for lokalt behov og uten behov for overføringsnett må tilstrebes. Smågrupper av vindmøller i/ved de respektive kommunesenter eller kraftkrevende industri
- Erstatning av de prissatte og ikke-prissatte verdier
- Opprettelse av et fond for tiltak innen naturmiljø, friluftsliv, reiseliv, reindriftsnæring osv..
- Jord – og sjøkabel i stor utstrekning pga faren for elektromagnetisk stråling, visuell forurensning og for å hindre kollisjoner med fugl
- Buffersone på 5 km for bygninger og konstruksjoner rundt områder med hekkende og truede rovfuglarter og andre rødlistearter
- Buffersone på 5 km for bygninger og konstruksjoner fra vernede naturområder (naturrestat, kystgranskog, verna vassdrag med mer.)
- Ikke synbare fra viktige kulturmiljøer, kulturminner og kulturlandskap
- Ikke synbare fra større befolkningssentra, fra de mest verdifulle uberørte fjellområdene i kommunene og andre viktige rekreasjonssteder
- Det må lages en animasjon før beslutninger blir tatt. Visualiseringen gir ikke godt nok inntrykk. En animasjon vil vise en samlet påvirkning fra alle møllene og alle anleggene i kommunen. Da får en det rette inntrykket av alle skyggekastene, refleksblinkene, rotorbevegelesene, isavkastene, lydnivået, rødlysblinkingen osv og påvirkningene på befolkningssentra, friluftsområdene, kystleia, fjellheimen osv.
- Det må settes en strengere støygrense enn gjeldende retningslinjer pga at det angår barn og unge, viktige friluftsområder, i åpent lende, angår relativt mange og tidligere stilt område. Jfr anbefaling i SFT's veileder 94:21 som anbefaler – 10 dB i slike tilfelle. Hvis en anvender Retningslinjer for behandling av støy i arealplanleggingen,

T-1442 (2005), slik det er gjort i konsekvensutredningen, kommer en til følgende resultat : støynivå uteplass og utenfor rom med støyfølsom bruk 35 dB (medregnet korreksjon i tråd med SFT's veileder 94:21.) For viktige rekreasjon, natur – og friluftsområder 30dB (medregnet korreksjon SFT*s veileder 94:21). Ut fra dette synes det naturlig å kreve en generell grense på 35 dB ut til tilgrensende viktige rekreasjonspunkt, fritidsboliger og boliger.

- naturressursskatt slik som ved vannkraftutbygging (1,1 øre pr kWh til vertskommune og 0,2 øre til fylkeskommune pr. kWh).
- krav om at forurensere betaler forurensningsavgift pga CO2 utslipp (CO2 kvoter)(eks 6000 tonn CO2 for et middels kraftverk), støyforurensning, estetisk forurensning mm
- konsesjonsavgift slik som ved vannkraftutbygging
- rotorbladmerking for å hindre kollisjon fugl
- mindre fart på rotorblad/stanses helt i tider med økt kollisjonsfare fugl (fugletrekk, hekketid mv.), radarovervåkningsmuligheter
- ESA godkjenning av støttebeløp
- ingen forskjellsbehandling av annen energiproduksjon, dvs like mye støttebeløp pr kWh til annen energiproduksjon
- fornyet gjennomgang over regionens kraftbalanse (4,5 TWh i underskudd 2008)(første halvår 2009 1,2 TWh) før en går til drastiske skritt med å ødelegge norsk natur.(Nea-Järpstrømmen 4.8 TWh ekstra)
- på samme måte en ny vurdering av fylkesdelplanen pga feil i prognoser og beregningsgrunnlag over regionens kraftbalanse. Samtidig vet en at kommunene tenker for mye på egen økonomi og mindre på miljøfaglige vurderinger
- rådgivende folkeavstemninger må gjennomføres. Hele 2/3 var i en leserundersøkelse i Fosna-Folket mot utbygging av Storheia. Hele 90 % av ungdommene i Flatanger var mot vindkraftutbygging. Og på Giske var det stort flertall mot vindkraft. Dette må vektlegges mer enn fylkesdelplaner basert mye på ønske om styrking av kommuneøkonomi. Fylkesdelplaner kan ikke tas som tegn på lokal/regional aksept når folket er i mot
- realistisk vurdering av reindriftsnæringens skjebne. ILO konvensjon, vanskelig med avbøtende tiltak, psykiske helsetilstand, marginale driftsforhold allerede, Storheia eneste område som reinen trekker frivillig til osv)
- skikkelig reindriftsutredning fra sakkyndig
- samfunnsmessig kost/nytte-beregning av å subsidiere over halvparten av utbyggingskostnadene for vindkraftverk eller det at prisen for kraftlinjenettet ligger på 10 – 15 millioner pr km. Spes. betenkelig når en vet at det ikke er påkrevet pga dekning både på Fosen og i regionen og i Norge
- animasjon må lages for realistisk oppfatning av samtlige inngrep samlet
- gjennomgang av de forhold som er nevnt vedrørende brudd på spesifikke nevnte lover og retningslinjer (Naturmangfoldsloven, Stråleforskriften, Forvaltningsloven, Bernkonvensjonen, Forurensningsloven, Energiloven osv..)
- Feil grunnlag i beregninger av feltstyrke må oppgraderes til å gjelde riktig og større belastning, noe som igjen fører til krav om større sikkerhetssone, jfr. også større sone i andre land som bl.a. Sverige. Statens Strålevern med forskrift om at *belastningsnivået skal holdes så lavt som praktisk mulig*. Da er det forskriftsstridig å bygge ut for kraftoverføring til kontinentet flere hundre mil unna, noe som unødvendig påfører befolkningen en større feltbelastning med fare for helseskader. Det er praktisk mulig å unngå dette.
- Det må avventes til ny handlingsplan for hubroer
- Forholdet til villaksen mht kompensasjonskraft fra vannmagasin må utredes

- Helsefaglig vurdering må foreligge fra kompetent myndighet
- Kystnasjonalparkspørsmålet må utredes først. Storheia er svært aktuell og nå foreslått

Ut fra disse retningslinjer synes det vanskelig å etablere vindindustriområder i de uberørte og mest verdifulle fjellområdene i kommunene.

Ved en eventuell realisering av 420 kV kraftledning må det kreves :

- Ingen plassering i uberørt inngrepsfrie natursoner slik som foreslått
- Estetisk god innpassning i landskapet
- Lokal kraftproduksjon for lokalt behov og uten behov for overføringsnett må tilstrebes. Smågrupper av vindmøller i/ved de respektive kommunesenter eller kraftkrevende industri
- Erstatning av de prissatte og ikke-prissatte verdier
- Opprettelse av et fond for tiltak innen naturmiljø, friluftsliv, reiseliv, reindriftsnæring osv..
- Jord – og sjokabel i stor utstrekning pga faren for elektromagnetisk stråling, visuell forurensning og for å hindre kollisjoner med fugl
- Buffersone på 3 km for bygninger og konstruksjoner rundt områder med hekkende og truede rovfuglarter og andre rødlistearter
- Buffersone på 3 km for bygninger og konstruksjoner fra vernede naturområder (naturreservat, kystgranskog, verna vassdrag med mer.)
- Ikke synbare fra viktige kulturmiljøer, kulturminner og kulturlandskap
- Ikke synbare fra større befolkningssentra, fra de mest verdifulle uberørte fjellområdene i kommunene og andre viktige rekreasjonssteder
- Det må lages en animasjon for beslutninger blir tatt. Visualiseringen gir ikke godt nok inntrykk. En animasjon vil vise en samlet påvirkning fra hele kraftnettet i kommunen inkludert vindkraftanleggene. Da får en det rette inntrykket av påvirkningene på befolkningssentra, frilufisområdene, kystleia, fjellheimen osv.
- Rådgivende folkeavstemning må være et krav her som ved vindkraftprosjektene. Kommunestyret er lovpålagt å representere folkeviljen. Jfr. vedtak i formannskapet i Verran som vedtok å si nei til vindkraftprosjektene i kommunen bl.a. pga stor oppslutning om den lokale underskriftsaksjonen mot vindkraftplanene
- isolering av elektriske linjer ved mastene og transformatorene for å hindre elektrosjokk
- landingshinder og egne plattformer for fugl
- dempet signalfarge for å redusere fugletapet
- ESA godkjenning av støttebeløp
- naturresursskatt/forurensningsavgift, se over
- reservekapasitet for annen mer miljøvennlig energiproduksjon som bioenergi og småkraft
- fornyet gjennomgang over regionens kraftbalanse (4,5 TWh i underskudd 2008 (1,2 TWh for første halvår 2009)) før en går til drastiske skritt med å ødelegge norsk natur.
- på samme måte en ny vurdering av fylkesdelplanen pga feil i prognoser og beregningsgrunnlag over regionens kraftbalanse
- nye store kraftlinjeplaner må stanses pga tap av naturmangfold. Stortinget har bestemt at vi skal stanse tapet av naturmangfold innen 2010. Kraftlinjeplanene på Fosen må revurderes i lys av dette. Store INON områder vil forsvinne med bygging av disse kraftlinjene

- samfunnsmessig kost/nytte-beregning av å subsidiere over halvparten av utbyggingskostnadene for vindkraftverk eller det at prisen for kraftlinjenettet ligger på 10 – 15 millioner pr km. Spes. betenkelig når en vet at det ikke er påkrevet pga dekning både på Fosen og i regionen og i Norge
- realistisk vurdering over om en heller bør satse på å produsere havvindkraft i Nordsjøen i nærheten av markedet heller enn å ødelegge norsk natur og bygge nett over hele landet for eksport til kontinentet (eks Ægir havvindpark med Ocean Wind på 4,5 TWh)
- realistisk vurdering av reindriftsnæringens skjebne. ILO konvensjon, vanskelig med avbotende tiltak, psykiske helsetilstand, marginale driftsforhold allerede, Storheia eneste område som reinen trekker frivillig til osv)
- skikkelig reindrifutredning fra sakkyndig
- Feil grunnlag i beregninger av feltstyrke må oppgraderes til å gjelde riktig og større belastning, noe som igjen fører til krav om større sikkerhetssone, jfr. også større sone i andre land som bl.a. Sverige. Statens Strålevern med forskrift om at belastningsnivået skal holdes så lavt som praktisk mulig. Da er det forskriftsstridig å bygge ut for kraftoverføring til kontinentet flere hundre mil unna, noe som unødvendig påfører befolkningen en større feltbelastning med fare for helseskader. Det er praktisk mulig å unngå dette.
- Det må forventes til ny handlingsplan for hubroer
- Forholdet til villaksen mht kompensasjonskraft fra vannmagasin må utredes
- Helsefaglig vurdering må foreligge fra kompetent myndighet
- Kystnasjonalparkspørsmålet må utredes først. Storheia er svært aktuell og nå foreslått

Ut fra disse retningslinjer synes det vanskelig å etablere kraftledninger i de uberørte og mest verdifulle fjellområdene i kommunene.

Kraftselskapenes og Statnetts begrunnelse er misvisende :

Statnett begrunner sin søknad med at det er et betydelig og økende underskudd på kraft i Midt – Norge og at det er begrenset overføringskapasitet i regionen. Kraftunderskuddet er 9 TWh. Informasjon fra NVE viser at dette ikke stemmer. Kraftunderskuddet for første halvår for Midt-Norge viser at det er 1,2 TWh. Kraftunderskuddet for siste år for Midt-Norge var på 4,5 TWh. Dette viser at Statnetts begrunnelse er feil og at en økende kraftproduksjon og overføring ikke er nødvendig. Prognosene er gode for regionen, Norge og Norden, det går mot et gedigent kraftoverskudd. Overføringskapasiteten er også styrket og blir mer styrket til neste år når Nea-Järpstrømmen ferdigstilles. I tillegg knyttes det til mer småkraft, spesielt for det lokale marked.

Statnett baserer seg videre på at nettet må bygges for å betjene de mange vindkraftanleggene som er under planlegging (23 anlegg/4100 MW). Det innenlandske behov er dekket og derfor må kraften eksporteres. Det vil være feil å ofre vår uberørte natur for å sende kraften til kontinentet når denne kraftproduksjonen bedre kan produseres nærmere markedet uten behov for overføringslinjer. Denne kraften er lite kostnadseffektiv i tillegg. En får mer igjen for hver krone investert i annen teknologi og ENØK. Det er ikke en grønn og ren energi som produseres på bekostning av verneverdige naturområder. Det vil være i strid med en rekke nasjonale og internasjonale lover.

Statnett og NVE begrunner sin søknad med at det er gode vindforhold. Det er vist at det ikke bestandig er mest produksjon på de mest vindutsatte steder. Det kan være for mye vind, turbulens og ising. Hvis en skal ha gode vindforhold, vil det være best å produsere i sørlige Nordsjøen nær markedet.

For Storheia er det ingen stor lokal aksept. Det var et knapt flertall i kommunestyret i Åfjord, og det er ikke ønskelig at 420 kV linja realiseres hvis Storheia ikke bygges ut. Hovedutvalget for landbruk og utmark i Åfjord gikk i flertall mot utbygging av Storheia. I Bjugn er det knapt holdt informasjonsmøte. Det var kun ett møte, og det var sent i behandlingen. Bjugn eier 40 % av arealene på Storheia. Det er lite grunnlag å danne seg et bilde av synet på Storheia her. De fleste avisinnlegg viser stor motstand mot planene. Fosna-Folkets leserundersøkelse viste 2/3 flertall mot utbygging. Her var spørsmålet kun om en var for eller i mot utbygging på Storheia. Motstandsgruppen Vern-Fosen sine nettsider viser nå at 2070 har skrevet under oppropet mot vindkraftplanene på Fosen. Det blir derfor feil å gå videre med vindkraftutbygginga på grunnlag av lokal aksept.

Det hevdes å ha blitt tatt hensyn til reindriften når det gjelder prioriteringer av vindkraftprosjekter. Dette er direkte feil. Sørsamene selv mener at en videre utbygging av vindkraft truer deres eksistens og vil evt. ta saken inn for folkerettsdomstolen i Haag, da deres rettigheter som urbefolkning trues. Det hevdes også at reindriftrapporten er skrevet av en som ikke er reindriftskyndig.

Sist må nevnes at utbyggingen feilaktig baseres på anbefalingene i fylkesdelplanen for vindkraft. Her opereres det med feil tall for nåværende og framtidige tall for kraftsituasjonen i regionen. Det er tall helt opp i 15 – 20 TWh i underskudd for regionen.

Totalt sett er det en rekke av feil i de begrunnelser som er gitt. Dette må betraktes som grove saksbehandlingsfeil som får følger for gyldigheten av vedtakene som baserer seg på feil bakgrunnsmateriale.

Etter vårt syn er det gitt feilaktige begrunnelser, gjort utilstrekkelige utredninger og gitt dårlig informasjon. Vi mener at det heller er kraftselskapenes profittensyn som ligger til grunn for den storstilte satsingen på vindkraft. Lovnader om millionoverføringer hvert år fra staten trekker i samme retning. Kommuner med svak økonomi, mye uberørt natur og lite folketall velges ut som satsingsområder.

Kortsiktige økonomiske hensyn (anleggsbransje, kommuneøkonomi og kraftselskapenes profitt) må ikke velges i stedet for langsiktige økologiske hensyn (barn og unges oppvekstvilkår, fremtidige generasjoner, friluftsliv og rekreasjon, biologisk mangfold).

Med hilsen
Naturvernforbundet i Rissa

Magnar Østerås
Leder

Kopi : Olje – og energidepartementet
Miljøverndepartementet
Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
Norges Naturvernforbund
Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag

Vedlegg :

1. Brev fra Nvf i Rissa 08.10.09 til fylkeskomm. om Storheia som kystnasjonalpark
2. Foto fra RV 715 i Austdalen mot Storheia. Trafikkskilt som varsler om fare for reinsdyr i trekk til og fra Storheia

KOPI

NATURVERNFORBUNDET I RISSA

Adr. : 7100 Rissa Tlf. : 73851430 Fax : 73851180

Vår ref. : A.10.2mø

Deres ref. :

Dato : 08.10.09

**SØR-TRØNDELAG FYLKESKOMMUNE
POSTUTTAK
7004 TRONDHEIM**

Opprettelse av kystnasjonalpark i Sør-Trøndelag på Storheia

Sør-Trøndelag fylkesting har vedtatt å starte arbeidet med opprettelse av kystnasjonalpark.

De store nasjonalparkene og landskapsvernområdene finnes stort sett i fjellområdene innover i landet, og det er derfor nødvendig å vurdere nærmere hvilke sjønære områder som kan benyttes til verneområde. Kyst – og sjøområder er foreløpig dårlig representert i det vernede arealet. Det vil være et hovedmål å sikre et representativt utvalg av Norges naturtyper og landskap for kommende generasjoner. Vernet skal være med å sikre områder av spesiell verdi for planter og dyr.

Dåapma er foreslått som nasjonalpark av fem kommuner på Fosen, men dette området mangler nærhet til sjø og kystkultur. Det kan bli vanskelig å karakterisere dette området som kystnasjonalpark.

Vi vil foreslå at Storheia, på grensa mellom Bjugn og Åfjord, tas opp til vurdering som kystnasjonalpark. Storheia er unik i og med at det her er et ubrudd landskap fra fjord til fjell. Det finnes flere vernede lokaliteter i dette området fra før. Hildremsvatnet naturreservat, det vernede vassdraget Oldelva, det vernede vassdraget Nordelva. Det finnes i tillegg flere kulturhistoriske steder i området.

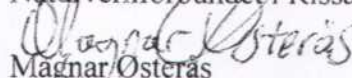
Det finnes et mangfold av arter i området, slik som smålom, fjellvåk, havørn, kongeørn, hubro, vandrefalk, ande-, vade- og hønsfugl. Videre er det mye hjortevilt og rein

Det er et regionalt viktig rekreasjonsområde for kommunene Ørland, Bjugn, Åfjord og Rissa. Flere titusentalls innbyggere kan benytte dette området som rekreasjonsområde. Slike områder finnes det ikke mange av lenger.

Nasjonalparker legger grunnlag for en positiv utvikling i kommunene og gir muligheter for å utvikle næringsaktiviteter på naturens premisser, som for eksempel naturbasert reiseliv.

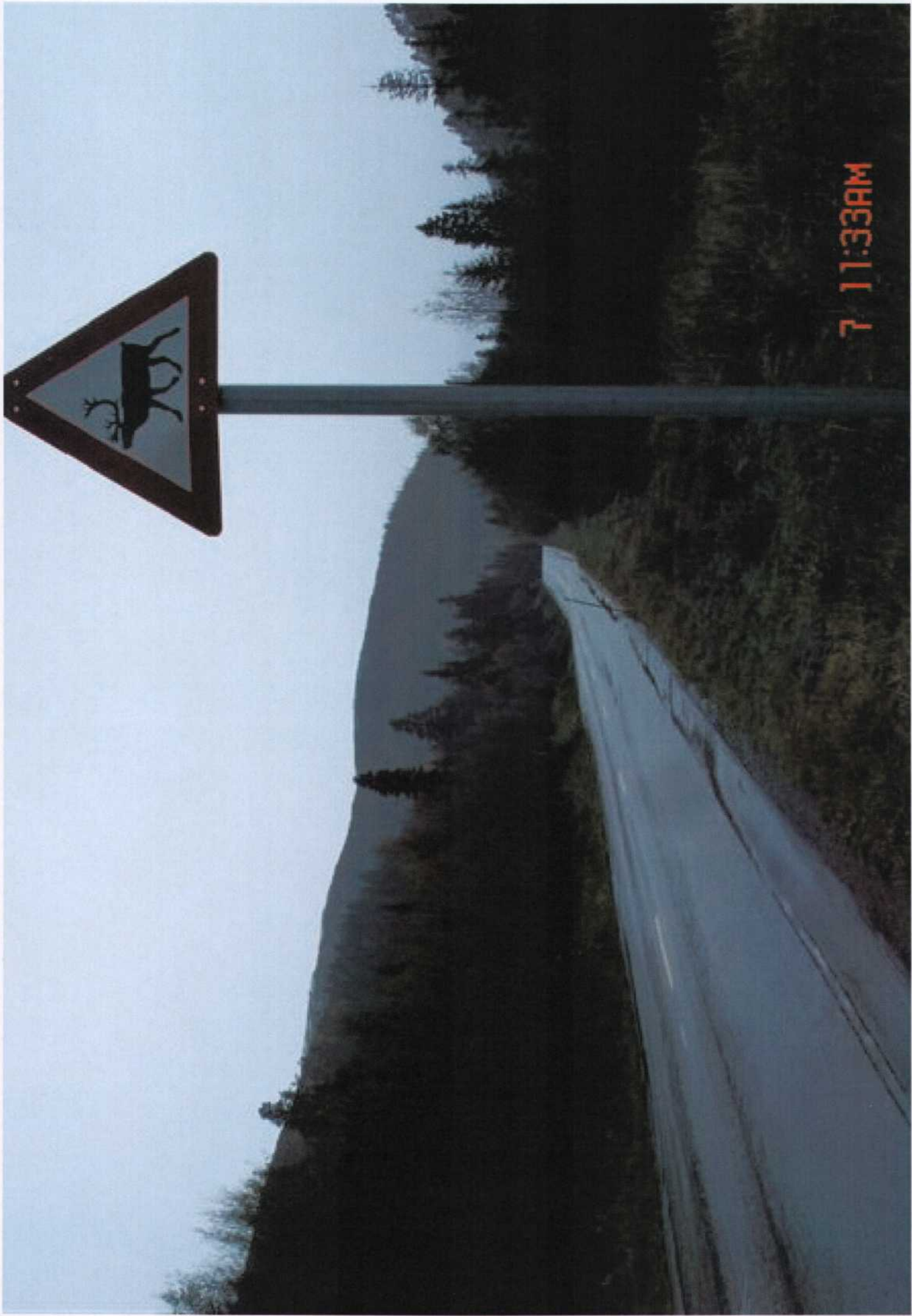
Med hilsen

Naturvernforbundet i Rissa

Magnar Østerås

Leder

Kopi : Direktoratet for Naturforvaltning
Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
Miljøverndepartementet
Olje – og energidepartementet

7 11:33AM